

MAGYAR NÖVÉNYTANI LAPOK

SZERKESZTI ÉS KIADJA

KANITZ ÁGOST.

II. ÉVF. 15. SZ.

1878. MÁRCIUS.

TARTALOM: Priscorum botanicorum epistolae ineditae. Ex archetypis edidit AUGUSTUS KANITZ. I. REMBERTUS DODONAEUS CAROLO CLUSIO. — Nógrádmegye felvidéke florája KUNSZT J. (Folytatás). — Könyvismertetések: ERNST Várgas considerado como botánico. MORREN Actes du Congrès de botanique horticole réuni a Bruxelles. MORREN Principes élémentaires de Physiologie végétale. — Tudós társaságok. — Halálozások. — Linnaeana. — Kitüntetés. — Habilitatió. — Nyilvános gyűjtemények. — Szerkesztői posta.

PRISCORUM BOTANICORUM EPISTOLAE INEDITAE.

Ex archetypis edidit

AUGUSTUS KANITZ.

I.

REMBERTUS DODONAEUS CAROLO CLUSIO.

(Ex MSS. Bibl. Lugd. Bat.)

Habes jam D. Clusi nostras de stirpium historia Pemptades, ex his, ad harum amplificationem profuisse cum . . .
. . . . . profectioes facile fuit tibi observare: sed secessus noster ad Lugdunum Batavorum ampliorem praebuit occasionem. Observavi hac aestate non paucas, quas non existimaveram hic reperiendas, ex quibus sunt: *Polygonatum odorato flore*, *Bifolium radice bulbosa*, *Satyriorum Basilicorum* differentes colore floris variae species, *Conyzae alterius* illud genus quod Lobelius *Helenium* cognominat. *Rosa dunensis flore candido, odorato, fructu nigro*, in apricis quae tumulis adjacent, reperitur. *Pyrola granum parnasium* iis in locis frequentiss., *Campanula illa caerulea autumnalis*, *Gentianae* species et satis frequens ibi est. Vidi *Asparagum* in convallibus tumulorum collectum, hortensi speciosiore. *Kali* ad littora nascitur; humilis illa *Salix* quam descripsisti in Pannonicis observationibus, passim circa dunos locis herbosis una cum *Rhamno primo* (in fallor) baccis rubentibus exit, *Anemones*, flosculis albidis et purpurascens quales circa Mechlinium, in sylva prope Hagam gignuntur, *Nymphaea parva lutea* in

reside Rheno copiosa est. *Orobanche similis vapo genistae*, in tumulis arenosis etiam reperitur, *Hypericum* illud *supinum* quod in Hisp. Obser. descripsisti, in palustribus ubi glebae effodiuntur invenitur, una cum *Chamaeleagno* et *Vacciniis* palustribus; alibi videre est *Judaicae herbae* speciem quam LOBELIUS *Lysimachiam galericulatum* facit, cum et *Lamii* speciem, reliquis majorem, flore magno candido, verticillis pungentibus. Mare, ad cuius littus saepius excurri (absimus enim duarum horarum itinere tantummodo) multa mihi praebuit; praeter ad piscium historiam attinentia a RONDELETIO ac aliis praetermissa; varia observavi *muscorum* et *ficorum* genera, in dunis sive arenosis tumulis, varia etiam *fungorum* genera. Inter quae est *Phallus* dictus fungus, membro virili arrecto cum scroto similis, admodum gravis ac foetidi odoris, quem olim ADRIANUS JUNIUS carmine luxit et LOBELIUS in Germanico opere et in Iconibus exhibuit T^o 2 f° 275. Quod si contigerit me vivente historiam meam de stirpibus recudi, multa ex his inferum; amplificabo vero maxime fungorum historiam. Doleo autem me cum Praegae essem non diligentiozem fuisse in inquirendis et *fungis* illis, quod siccos illic ad forum venales inferunt, quos credo esse Suillos dictos. Quod si vero et tales Viennae venundentur, erit mihi pergratum si, quae de his cognoscere potueris ad me perscripseris; eadem opera posses et aliquid addere de illis quos memini me vidisse ad moenia civitatis Viennensis intra muros praesertim haud longe a Comitio vel in vicinis locis, qui si recte memini conveniunt satis cum iis quos LOBELIUS Icon. T^o 2 f° 384 rugosos et faviginosas refert. Hac in re si me adjuvare potueris feceris rem gratissimam, ego vicissim ubi qua in re potuero non sum tibi defuturus. Magnificum D. STORZINGUM et D. Doctorem AYCHOLZIUM ut ex me officiosiss. salutes quaeso. Bene vale. Hoc Novemb. 26 stilo reformato a. 1583. Lugduni Batavorum.

semper tuus

REMB. DODONAEUS.

Repperi et in Catwyck, Cattorum veterum habitatione *Asperulae* peregrinum genus, cujus semen si potuissem habere ad te misissem. LOBELIUS T^o 1 f° 803 Icon. conatus est exprimere, sed pictor multum aberravit. *Eryngium campestre* illic copiosum, Marinum vero circa littora reperitur.

Clarissimo ac Ornatiss. Viro D. CAROLO CLUSIO Atrebatensi Amico suo Viennam Austriae.

[C. Clusii nota autogr. 1583 REMBERTI DODONAEI Lugduni Batavorum 26 Novembr. Accepi Viennae 6 Januarii Respondi.]

NÓGRÁDMEGYE FELVIDÉKE FLORÁJA.

Irta: KUNSZT JÁNOS.

(Folytatás.)

Jasione montana L. Erdővágásokban, dombokon. Lónyabányán ritka.

Phyteuma spicatum L. Árnyas erdei árkokban. Losonc, a fürdő feletti völgyben.

Campanula rotundifolia L. Hegyi réteken, sziklákon. Abelova, Polomkán az út mentin; Füle, a várromtetőn. *C. rapunculooides* L. Erdőkben. Losonc. *C. Trachelium* L. U. o. *C. persicifolia* L. U. o. Gyűjteményemben egy eltörpült, hanem teljesen virágzott s jól kifejlett virágú, a Losonci erdőkben talált példánya is van. *C. patula* L. Réteken. *C. glomerata* L. Sovány, száraz talajban erdőkön. Los. Kisfalu, a temetőn. *C. Cervicaria* L. Hegyeiken és dombokon, fiatal ritkább erdőkben. Abelova.

Galium pedemontanum ALL. Száraz gyepeken, természetlen hegysíkon. Losonc, a régi vágásban bőven. *G. Cruciata* SCOP. Erdőkben árnyas gyepeken. Losonc, a fürdő táján. *G. palustre* L. Mocsáros és posványos helyeken. Abelova, semlyékes hegyoldali réten. *G. Aparine* L. Vetés közt, bozótokban. *G. rubioides* L. Nedves réteken. *G. verum* L. Soványabb réteken, útsáncokn. *G. silvaticum* L. Erdőkben igen gyakori. *G. Mollugo* L. Erdőkben bokrok közt.

Asperula odorata L. Árnyas erdőkben. Losonc, a fürdő feletti völgyben. *A. arvensis* L. Vetés közt, igen ritka. Abelován, 1868. jun. 20. zab vetésben találtam igen szép jól kifejlett példányát, melyet HAZSLINSZKY FR.-nek engedtem át. *A. galioides* MB. Száraz hegyi réteken és sziklákon. *A. cynanchica* L. U. o.

Sherardia arvensis L. Szántóföldeken, vetés közt. Abelova, szántóföldeken igen bőven.

Lonicera Caprifolium L. Kertekben miv. *L. Peryclymnum* L. Miv. *L. Xylosteum* L. Cseplőkben, erdőkben. N. Libercse, a Liszec tetőn, Abelova, a cseplőkben. *L. tatarica* L. Kerti díszcserje.

Viburnum Opulus L. Erdőkben.

Sambucus racemosa L. U. o. Szinobánya, a Sztrebornán; Abelova, a cseplében. *S. nigra* L. Sövényeknél, erdőkben: majdnem mindenütt. Gyűjteményemben a Turopolyai ev. paplak kertsövény. példány van. *S. Ebulus* L. Szántóföldeken.

Syringa vulgaris L. Ligetekben. *S. persica* L. Kertekben miv.

Ligustrum vulgare L. Erdőszéleken.

Fraxinus excelsior L. Erdőkben, épületek előtt, itt, ott. Gács, N. Libercse, Abelova.

Vinca minor L. Gyümölcskertekben.

Asclepias Cornuti DECAISNE Kertekben méh-legelő növény gyanánt termeszt. N. Libercse, az ev. paplak kertjében, Losonc, a Geduly D.-féle kertben.

Cynanchum Vincetoxicum RBⁿ. Erdőkben, bokrok alatt.

Gentiana Cruciata L. Hegyi gyepeken. Losonc, a ref. temetőn; az egyetlen *G.* a Losonci határban, s csak is a mondott helyen nő. *G. Pneumonanthe* L. Vizenyős réteken. Fáb-jánka és Lázi közt fekvő réten. *G. ciliata* L. Abelova, a temetőn.

Erythraea pulchella FRIES Vizmosásos árkokban, homok talajon. Losonc, az öregárokban. *E. Centaurium* PERS. Réteken, erdőkben.

Mentha silvestris L. Vizpartokon. *M. aquatica* L. Vizenyős réteken, árkokban. *M. piperita* L. Kertekben mint gyógynövény. *M. crispa* L. U. o. vadon is előfordul. *M. arvensis* L. Nedves réteken.

Pulegium vulgare MILL. Szántóföldeken, vizmosta árkokban. Losonc, az öreg árokban.

Lycopus europaeus L. Vizpartokon, árkokban.

Origanum vulgare L. Az erdő széleken, bokrok alatt, bozótokban. Losonc, a fürdőnél.

Thymus Serpyllum L. Gyepeken. *T. vulgaris* L. mint konyha növ. termeszt.

Calamintha Acinos CLAIRV.

Satureia hortensis L. Konyha növ.

Melissa officinalis L. Kertekben.

Clinopodium vulgare L. Domboldalokon, hegyi réteken. Losonc, a fürdői uton erdő szélén.

Salvia officinalis L. Miv. *S. glutinosa* L. Sziklás, árnyas hegyeken. Abelova, a cseplében. *S. verticillata* L. Útfeleken, szántóföld széleken. Los. Kisfalu, a temető alatt. *S. pratensis* L. Réteken, erdőkben. Törökvölgy és Losoncon is; a réteken a *dumetorum* (ANDRZ) var. igen gyakori. *S. silvestris* L. Útfeleken. Losonc, a városi pincék előtt, Tamasi felé útban, a Szenhegyen.

Nepeta cataria L. Kertekben. *N. nuda* L. Hegyi réteken. Abelova. *N. pannonica* JACQ. U. o. N. Libercse: a Liszec fennsíkján, legelőn ritka.

Glechoma hederacea L. Közöns. *G. hirsuta* L. Losonc, a fürdői útban.

Prunella grandiflora L. *P. vulgaris* L. Mind a kettő erdőkben.

Scutellaria galericulata L. Folyóvizek mentén. Losonc, az öreg árokban. *S. hastifolia* L. Nedves réteken, Losonc, Zelené, Los. Kisfalu, a réteken igen bőven.

Melittis Melissophyllum L. Árnyas lomberdőkben, bokrok alatt. Losonc, a Ladó-felé útban.

Sideritis montana L. Száraz dombokon. Kar. Berinke, az útfélen, hegylejtőn.

Marrubium vulgare L. *M. peregrinum* L. Útfeleken. Puszt. Ráros.

Betonica officinalis L. Gyepes helyeken.

Stachys germanica L. Hegyoldalokon. *S. alpina* L. Magas fektű hegyeken. Abelova. *S. sylvatica* L. Erdők és vágásokban. *S. palustris* L. Viz és patakok mentén. *S. annua* L. Letarolt szántóföldeken. *S. recta* L. Verőfényes hegyeken, bokroknál.

Galeopsis Ladanum L. Szántóföldeken. *G. Tetrahit* L. Vetés közt, telekes helyt. *G. versicolor* CHER. Vizmosásos, nedves helyeken. Losonc, a téglaház környéken.

Leonurus Cardiaca L. Romtalajon.

Chaeturus Marrubiastrum ROEB.

Lamium amplexicaule L. Szántóföldeken, kertekben; egész éven át virázik. *L. album* L. Szécsény a várkertben. *L. purpureum* L. Mindenütt, igen közöns. *L. maculatum* L. Erdőkben s niv. talajon.

Galeobdolon luteum HUBS. Ligetekben.

Ballota nigra L. Kertsövényeknél.

Molucella laevis L. Kerti gyom.

Teucrium Chamædryas L. Hegyoldalokon, szőlők alatt. Los. Kisfalu, a temetőn. *T. Scordium* L. Vizpartoknál.

Ajuga Chamaepitys SCHNEB. Szántóföldeken. Vidéfalva, az Apátfalvi szőlők mellett. P. Kis Szalatna, az országút feletti földeken. *A. reptans* L. Erdőkben. *A. genevensis* L. Réteken.

Verbena officinalis L. Útfeleken.

Heliotropium europaeum L. Árkoknál, útfeleken. Losonc, a Haraszti csárda alatt, Rapp felé.

Cerinthe minor L. Szántóföldeken. Los. Kisfalú, a temetőnél vetés közt.

Echium vulgare L. Útfeleken.

Nonnea pulla DC. Száraz gyepéken.

Symphytum officinale L. Réteken. *S. tuberosum* L. Erdőszeleken.

Anchusa officinalis L. Útak mellett.

Lithospermum purpureo-caeruleum L. Apátfalva, a szőlők alatt egy sánctöltésen. *L. arvense* L. Vetés közt, sövényeknél.

Pulmonaria officinalis L. Erdőkben. *P. angustifolia* L. U. o. *P. mollis* WOLFF Vizpartoknál.

Echinopspermum Lappula L. Útfeleken, útsáncokon. Lónyabánya. P. Haller.

Myosotis palustris WITH. *M. silvatica* EURH. Erdőkben. *M. hispida* SCHUBERT. Száraz gyepeken. *M. intermedia* LINK. *M. sparsiflora* MIK. Erdőkben.

Asperugo procumbens L. Útfeleken.

Cynoglossum officinale L. Hegyoldalokban, útfeleken, vágásokban. Pusztá Ráros.

Convolvulus arvensis L. Mindenütt. *C. Sepium* L. Bokrokban, bozótokban.

Cuscuta europaea L. Kenderföldeken, komló és csalánon. Ez utóbbin a Losonci fürdőnél. *C. Epithymum* L. Csötés és ajakos növényeken. Lóher és lucernásokban: a *C. Trifolii* BAB.

Lycium barbarum L. Sövények- és útfeleken. P. Kis-Szalatna, az országútnál kerítésül.

Solanum tuberosum L. Termesztetik. *S. Dulcamara* L. Vizpartokon. *S. nigrum* L. Miv. és telekes helyeken. *S. flavum* KIT. *S. humile* BERNH. Gácsos, az erdőben, a Párizs alatt. *S. citrullifolium* L. Kertekben elvad.

Lycopersicum esculentum MILL. Miv.

Capsicum annum L. hasonlóan.

Nicandra physaloides GÄRTN. Kerti szökevény. Losonc, az öreg árokban.

Physalis Alkekengi L. Árnyas lomberdőkben. Abelova, a Kis-Tugári vágásban.

Atropa Belladonna L. Kivált bikkerdő vágásokban. Gács, Lónyabánya.

Datura Stramonium L. Romtalajon, trágyadomboknál. Losonc, a gyapjú mázsán.

Hyoscyamus niger L. Telekes helyeken, útfeleken. Losonc, Los. Kisfalu.

Nicotiana rustica L. *N. Tabacum* L. Termeszt.

Verbascum Thapsus L. Kopár és sziklás hegyoldalokon, útmentén. Podrecsány, Ráros. *V. Lychnitis* L. Telekes helyeken. *V. nigrum* L. Gyepes dombokon. *V. phoeniceum* L. Réteken, erdei gyepeken. Losonc, a fürdői útban s a régi vágásban.

Linaria Elatine MULL. Szántóföldeken, vetés közt. Los. Kisfalu. *L. spuria* MULL. U. o. Betér. *L. vulgaris* MULL. Mindenfelé, igen közöns. *L. genistifolia* MULL. Törincs, a szőlők alatt, hegylejtőn. Másutt sohasem vettem észre.

Antirrhinum Orontium L. Szántóföldeken, vetés közt. Abelova, letarolt szántóföldön.

Scrophularia vernalis L. Vágosokban. Abelova, a Kis-Tugári vágásb. Puszta Vicsova. *S. nodosa* L. Árnyas helyeken, erdőkben. *S. aquatica* L. Mocsarakban, víz mellett. Losonc, az öregárokban.

Gratiola officinalis L. Nedves réteken.

Digitalis grandiflora LAM. Erdőkben, útmesgyéken kövek közt. Losonc, a régi téglaház felett; Abelova, Polichnó.

Veronica scutellata L. Vizenyős helyeken, mocsarakban. Los. Tugár, a réten. *V. Anagallis* L. Vizenyős helyeken. *V. Beccabunga* L. Forrásoknál. *V. Chamaedrys* L. Legelőkön, réteken. *V. officinalis* L. Erdőkben, hegyold. *V. prostrata* L. Száraz réteken. *V. latifolia* L. Hegyi réteken. *V. longifolia* L. Vizpartokn. *V. spicata* L. (*V. orchidea* CR.) Száraz gyepeken. Losonc, a régi téglaházn. *V. serpyllifolia* L. Szántóföldeken. *V. verna* L. Gyepeken. *V. agrestis* L. Szántóföldeken. *V. hederacifolia* L. Miv. talajon.

Lathraea Squamaria L. Erdőkben. Losonc, a régi vágás aljában, völgyben, Kohári felé.

Euphrasia officinalis L. Száraz és nedves erdei gyepeken, dombokon. *E. Odontites* L. Réteken, gyepeken. Losonc, a városi réten; a reform. temetőn. *E. lutea* L. Los. Tugár, az 50-es években a Messzelátóféle útban szedtem; volt lelhelyéről azonban végképen eltűnt.

Rhinanthus Crista galli L. Réteken, még pedig: *Rh. minor* ENRH. és *Rh. major* ENRH.

Melampyrum arvense L. Száraz gyepek és dombokon, vetés közt. Losonc, a temetőkön. *M. barbatum* L. Szántóföldeken, vetés közt. Los. Kisfalu, a temetőnél szántóföld szélein. *M. nemorosum* L. Erdőkben. *M. pratense* L. Erdőszélekre réteken. *M. silvaticum* L. U. o.

Orobanche caerulea VUL. Száraz hegyoldalokon. Los. Kisfalu, a temetőn. Apátfalva az erdőaljban. *O. polymorpha* SCHUK. Különféle növények (a galaj, démutka, lóher, sikkantyú, sárkerép) gyökein. *O. ramosa* L. Abelován.

Androsace maxima L. Szántóföld széleken, sánc földhányáson, legelőkön.

Primula officinalis L. Erdőkben. Losonc, a Jelsőci útban, a Kohári erdőrészt alján.

Lysimachia nummularia L. Erdők és gyümölcsös kertekben, főleg nedves talajon. *L. vulgaris* L. Vizpartoknál, bokrok közt.

Anagallis urvencsis L. Miv. talajon. *A. caerulea* L. Szántóföldeken. Los. Kisfalu, a temető alatt szántóföld szélén 1877. évben láttam és szedtem először. Más hol nem észleltem.

Hottonia palustris L. Csendes folyó és álló vizekben. Losonc, a régi vágásban egy víztócsában volt meg 1852., de a *Phellandrium aquaticum* egészen elölte; más helyét e tájon nem találtam.

Pirola rotundifolia L. Erdőkben. Szinobánya, a Sztrebornán, fenyves fák aljában. Kis Tugár, az erdőben a Sztanova táján. *P. secunda* L. U. o. és Kis Tugár.

Vaccinium Myrtillus L. U. o.

Monotropa Hypopitys L. Erdőkben, tű és lomblevelű élőfák gyökerein. Gács, a Párizs hegycsúcs alatt bükkerdőben.

Sanicula europaea L. Erdőkben, ligetekben, árnyas helyeken. Losonc, a fürdő felett.

Astrantia major L. Ligetekben.

Hacquetia Epipactis DC. Erdei árkok és völgyekben. Losonc, a fürdő környékén, az Ördögös erdő rész árkaiban. Meglehetősen bőven.

Eryngium campestre L. Száraz dombokon. *E. planum* L. P. Mucsiny.

Apium graveolens L. Termeszt.

Petroselinum sativum Hoffm.

Falcaria Rivini Host Útfeleken, gyepük mellett, száraz gyepes dombokon.

Carum carvi L. Réteken, igen bőven.

Aegopodium Podagraria L. Erdőkben, gyümölcsök kertekben.

Pimpinella magna L. Zöltség kertekben, erdőben. Losonc, a volt városi mintakertben, Abelova, a cseplében. *P. glauca* Wk. Száraz gyepéken. Los. Kisfalu; a temetőn.

Sium latifolium L. Tavakban és lassú vizek mellett. Lázi, a malom alatt az Ipolyon.

Oenanthe Phellandrium Lam. Mocsarakban, tavakban. *O. fistulosa* L. Vizforrások körül, posványokban. Los. Kistugár, kertek aljai sáncban.

Aethusa Cynapium L. Kertekben, telekes helyeken; igen közöns.

Seseli glaucum Jacq. Száraz réteken.

Libanotis montana ALL. Cseplékben, hegyi réteken. Abelova, a cseplében.

Levisticum officinale KOCH. Abelova, kertekben sövényeknél; talán nincs is háztelek, melynek kertjéből hiányzanék.

Selinum carvifolia L. Nedves réteken, folyó partoknál bokrok közt.

Angelica silvestris L. Patakoknál, vizárkokban mindenütt. Losonc, Zelene s a többi.

Peucedanum Chabraei RCHB. Erdők szélein. Losonc, a fürdőn innen a gőzmalomtól útb. *P. Cervaria* Cuss. Száraz s agyag és márgatalajú gyepeken. Losonc, az Ördös erdőrésze alatt; Los. Kisfalu, a temetővel határos föld szélén.

Anethum graveolens L. Konyha növ.

Pastinaca sativa L. Réteken.

Heracleum Sphondylium L. Erdő széleken, réteken. Losonc, az öreg árokban, a fürdőnél.

Laserpitium latifolium L. Köves és sziklás cseplékben. Abelova, ritka szép példányai a Lestina — mogyoró; — cseplében.

Daucus Carota L. Réteken, közönséges.

Caucalis daucoides L. Szántóföld.

Turgenia latifolia HOFF. Útfeleken. Losonc, az Apatfalusi utban fahidnál, jobbra.

Torilis Anthriscus GMEL. Útfeleken, gyepekben. Losonc, az öregárokban.

Anthriscus silvestris HOFFM. *A. Cerefolium* HOFFM. Kertekben miv.

Chaerophyllum bulbosum L. Sövényeknél, árokpartokon, bokrok alatt.

Conium maculatum L. Épületeknél, kerítések és sövények mellett.

Hedera Helix L. Erdőkben. Kis Aranyi, a szénbányák felett, Gács, Lónyabánya.

Vitis vinifera L. Hegyeken miv. Los. Kisfalu, P. Demecser, elhagyott szőlőkben vadon is nő, virágozik; de nem érik meg.

Ampelopsis hederacea MICH. Épületfalaknál s lugasokon miv.

Cornus sanguinea L. Erdőkben. *C. mascula* L. U. o. s bokrok és bozotokban. A Sztrégova patak mentén: Veres Sülye és Szénna határain mindenütt.

Loranthus europaeus L. Tölgyfákon.

Sedum maximum SUR. Kövecses talajon, erdőben. Losonc, az erdőben. *S. acre* L. Verőfényes gyepeken, legelőkön.

Losonc, a temetőn. Los. Kisfalu, a szőlő felett. *S. saxangulare* L. Száraz gyepeken, erdei tisztásokon. Abelova, Osztroska hegyesúcsán. *S. reflexum* L. Losonc, 1867. július 7. az erdő alatt. Tenyészhelye azonban mivelés alá vétetvén: felszántatott s ezzel a növény itt kiveszett.

Semprevivum lectorum L. Háztetőkön.

Saxifraga granulata L. Erdei réteken. Abelova, az erdőben. *S. bulbifera* L. Hegyi gyepeken. Losonc, az erdőben, a fürdő felett.

Chrysosplenium alternifolium L. Nedves árnyas helyeken. Losonc, az erdőben.

Ribes Grossularia L. Miv. Erdőkben vadon is nő. N. Libercse, Szinobánya. *R. rubrum* L. Miv. Elvadulva: N. Libercsén, a Liszec tetőn. *R. nigrum* L. Kertekben, szőlők. *R. aureum* Pursh Kertekben, sétányokon. Mint diszcserjét sokfelé s nagyban miv.

Clematis Vitalba L. Útfeleken, bokrok és bozotokban. P. Kis Szalatna, az országútnál. *C. recta* L. Apátfalván, egyedül a Prónay Pál féle parkban. *C. integrifolia* L. Réteken. Los. Tugár, a felső Szilassy-réten, a vasút mentén.

Thalictrum angustifolium Jacq. Vizenyős réteken, vizpartoknál. Losonc. *T. medium* Jacq. Réteken. Fábjánka, Lázi.

Anemone Pulsatilla L. Hegyi sovány réteken. P. Kis Szalatna, az erdő alatt; hanem az erdőszéli bokrok kiirtatván, felszántatott s eltűnt. *A. silvestris* L. Erdőkben, hegyi réteken. Los. Kisfaluban ezt is hasonló sors érte; Abelován, szántóföld mesgyéken kövek közt — skladi nem ritka, Megkísértem kertben tenyészteni, de kiveszett. *A. nemorosa* L. Erdőkben, árnyas helyeken. Losonc, a fürdőnél. *A. ranunculoides* L. U.o.

Adonis aestivalis L. Miv. talajon.

Myosurus minimus L. Miv. talajon.

Ranunculus aquatilis L. Álló és lassan folyó vizekben. *R. fluitans* Lam. U. o. *R. Ficaria* L. Berkekben, erdő és réteken, legelőkön; igen gyakori. *R. Flammula* L. Nedves vízállott réteken. *R. auricomus* L. Erdőkben, hegyi réteken. *R. aeris* L. Réteken. *R. lanuginosus* L. Erdők szélein. *R. polyanthemus* L. Száraz réteken. *R. repens* L. Nedves vizenyős helyeken. *R. bulbosus* L. Útfeleken, árkokban. *R. sceleratus* L. Mocsarakban. *R. Philonotis* Emu. Szárazabb gyepeken. *R. arvensis* L. Szántóföldeken, vetés közt.

Caltha palustris L. Nedves réteken, vízállásos árkok és gödrökben.

Isopyrum thalictroides L. Erdőszeleken.

Nigella arvensis L. Szántóföldeken. *N. damascena* L. Kertekben, zöldség ágyakon.

Delphinium Consolida L. Vetés közt, parlag szántóföldeken mindenütt.

Aconitum moldavicum Haco. Nedves réteken. Lentvora, a malom felett, a vadas kertnél. *A. Napellus* L. Erdőkben. Losonc, az erdőbei gyalogút balra eső árkában.

Actaea spicata L. Erdőkben, árnyas helyen. Losonc, a fürdőfeletti völgyben. Tosonca.

Berberis vulgaris L. Ligetekben, sétányokon. Losonc, kertekben mint díszcserje.

Papaver somniferum L. Termeszt. *P. Rhocas* L. Utfeleken, vetés közt. *P. dubium* L. Legelőkön, gyepeken. Losonc, a ref. temetőn egyetlen egyszer szedtem.

Chelidonium majus L. Épületek mellett, kertekben, árnyékos és inkább nedves helyeken.

Corydalis cava Schw. et Körte Erdőszeleken bokrok alatt, gyümölcsös kertekben sövényeknél. Losonc, a fürdői útfélen. Vidéfalva, szilvásb. *C. solida* Sw. Erdőkben.

Fumaria officinalis L. Kertekben.

Nasturtium officinale RBr. Forrásoknál, csérmelyek mentin. *N. austriacum* Ch. Nedves réteken. N. Libercse, az alsó erdőben, vágás, árokban. *N. palustre* DC. Mocsarakban.

Barbarea vulgaris RBr. Utfeleken és árokban; nedves réteken, bár ritkább.

Turritis glabra L. Hegyi réteken, erdőben, bokrok közelében, Losonc, az öregárokban.

Arabis hirsuta Scop. Hegyi réteken, erdőben.

Cardamine impatiens L. Magasan fekyő hegyi erdőben, réteken. P. Vlcsova. *C. pratensis* L. Vizenyős réteken.

Dentaria bulbifera L. Erdőkben. Losonc, a fürdőfeletti völgyben, bőven nő.

Hesperis matronalis L. Berkekben, ligetekben; Füle, a parkban, Szécsény, a várkertben.

Sisymbrium officinale L. Utfeleken, épületeknél, sövények alatt. Losonc, a katonalaktanya felé. *S. Thalianum* Gaud. Gyepek.

Erysimum austriacum Bnc. Mivelt talajon, hegyi réteken, vetés közt. *E. cheiranthoides* L. Kövecses nedves helyeken. Losonc, az öregárokban.

Brassica oleracea L. Term. Tarnócon, kiválóan jól díszlik. *B. Napus* L. Szántóföldeken term. *B. Rapa* L. U. o. elvadulva sem ritka. A káposzták valamennyi fajai miveltetnek.

Sinapis arvensis L. Szántóföld és útfeléken.

Alyssum calycinum L. Gyepeken.

Farselia incana RBR. Útfeléken.

Lunaria rediviva L. (*L. annua* LUMB.) Árnyékos lomb-erdőkben. Kis Tugár, egy kösziklán.

Draba verna L. Kora tavasszal minden gyepen, igen bőven. *D. nemorosa* L. Abelova a Stanova alatt.

Cochlearia Armoracia L. Kertekben. *C. officinalis* L. Folyó és patak-partoknál.

Thlaspi perfoliatum L. Sántöltéseken. *T. arvense* L. Szántóföld és kertekben.

Lepidium campestre RBR. Útfeléken. *L. perfoliatum* L. Romtalajon, útfeléken. Losonc, az Apátfalusi útban levő fahidnál, Messzelátó, a szőlőknél egy trágyadomb helyén; de mind a két helyen csupán egyszer szedtem; azóta végképen eltűnt. *L. sativum* L. Termesztik, de vadon is nő. *L. rudérale* L. Losonc, a város és Los. Tugár közt folyó patak kőhidján. *L. Draba* L. Telekes helyeken, udvarokban.

Capsella bursa pastoris L. Mindenfelé.

Camelina sativa CR. Miv.

Neslia paniculata DESV. Vetés közt.

Raphanus sativus L. Miv. Alsó Kriván, 1871. jun. 25. a vasútsínek közt virágzó példányt találtam.

Reseda luteola L. Útfelék és szántóföldek, Gács az út mellett, Halics-felé útban. *R. lutea* L. Vetés közt, útfeléken, nem épen gyakori. Losonc, a ref. temetőnél lóherésben. P. Kis Szalatna, az út felett. *R. odorata* L. Igen kedvelt dísznövény.

Nuphar luteum SM. Tavakban. Halászi a falu alatti tóban nagy mennyiségben. *N. sericeum* LANG. U. o. Terbeléd: a tóban. Ennek példányait CASPARY, Königsbergben, határozta meg; BORBÁS azonban egyszerű *N. luteum*-nak állítja lenni.

Helianthemum vulgare GÄRTN. Száraz, sovány dombgyepeken. Los. Kisfalu, a temetőn.

Parnassia palustris L. Nedves hegyi réteken, csermelyek mentén. Abelova, a cseple alatt.

Viola odorata L. Liget és kertekben. (Tiszta fehérvirágú *V. odorata* Török völgyben terem.) *V. hirta* L. Erdő szélén, gyepeken, bokrok alatt. *V. ambigua* WK. U. o. *V. canina* L. Hegyi és lapályos erdőkben. *V. stagnina* KUT. (*V. lactea* SM.) Losonc, a felső réten vízpart hosz. *V. arvensis* MURR. Szántóföldeken.

(Folytatása követk.)

KÖNYVISMERTETÉSEK:

VÁRGAS considerado como botánico. Con un apéndice que comprende 1° Algunas cartas de la correspondencia de VARGAS. 2° Descripción de la „*Vargasia*“ nuevo género de *Ternstroemiáceas*. Por A. ERNST. [Memoria de la Apoteosis del Dr. JOSÉ MARIA VARGAS edición oficial, Caracas — 1877. pags. 166 à 188] Caracas imprenta nacional. Diciembre — 1877. 24 p. 4°.

VÁRGAS 1786. március 2. szül. Laknairában Carácás mellett, 1808-ban Carácásban orvestudorrá avattatott, 1814—1817. Edinburgban volt, 1827 után Carácásban mint a bonctan és a sebészet tanára működött. V. már ifjú korában érdeklődött a növénytan iránt, és mini carácasi tanár A. P. DE CANDOLL-lal levelezett, a *Prodromus*-ban 31 új faj van, melyet ő a híres antornak küldött. Utazó botanikusokat, kik azon vidékeken is megfordultak, mint p. WYDLER-t és KARSTEN-t minden erejével támogatótt. V. 1854-b. New Yorkban szünet meg élni. Hamvait 1877-ben hazájába szállították és a carácasi Pantheonba helyezték el.

Actes du Congrès de botanique horticole réuni à Bruxelles sous les auspices de la fédération des sociétés d'horticulture de Belgique le 1-er Mai 1876 rédigés par M. ÉDOUARD MORREN secrétaire du Congrès. Liège Bureaux de la fédération des sociétés d'horticulture Boverie I. 1877. 84 l. 8r.

A tagok névsora, a szokásos megnyitó beszédek szövege stb. a 3—16. l. olvashatók; ezeken kívül a füzet még a következő közleményeket tartalmazza: Histoire et bibliographie de la botanique horticole en Belgique au XIX-e siècle par Ed. MORREN p. 17—35. Quelques considerations sur l'Hortus europaeus, par Ed. MORREN p. 35—48. Főképp kertészi körökben, már régóta ohajtanak egy oly kézikönyvet, melynek segítségével az összes az európai kertekben tenyésztett növényekre nevezve felvilágosítást nyerhetni, oly államokban, mint pl. Angliában, Belgiumban és Hollandiában, hol a kertészet mint üzlet sok milliókat jövedelmez, ezen ohaj teljesítése érdekében sokat fáradoznak. Az összes belga kertészegyletek foederatiója az ügyet kezébe vette és az arra vonatkozó javaslat kidolgozását MORREN liégei egyetemi tanárra bizta. Ezen javaslat két hosszú gyűlésen tárgyalatott, a majdnem stenographiai hűséggel közlött discussiók a 49—62. l. olvashatók. Az általános vitában résztvettek MORREN, REBEL, REICHENBACH FIL., NIEFRASCHK, WITTMACK, PLANCHON, a részletlés alkalmával nyilatkoztak az említetteken kívül FOURNIER, KOLB és má-

sok, kiknek nevei nincsenek kiírva. A harmadik ülés tárgyai voltak : Discussion sur la Sève des Plantes p.62—79 és Discussion sur l'emploi des matières fertilisantes p. 79—82.

Principes élémentaires de Physiologie végétale. Conférence populaire donnée par le Professeur EDOUARD MORREN etc. Gand Impr. C. Annoot-Braeckman 1877. 28 l. 8r.

A liégei kir. kertészeti társulat párfogása mellett egy gyakorlati tanfolyam lett megnyitva a gyümölcsfa tenyésztők számára. MORREN az ünnepélyes megnyitás alkalmával a hallgatóknak egy demonstrációkkal összekötött népszerű előadást tartott és a címben említett themát vonzóan tárgyalta.

TUDÓS TÁRSASÁGOK.

Gesellschaft naturforschender Freunde Berlin. Oct. 16. ül. KNY „Genauere Methoden zur Messung der Tiefe, bis zu welcher Lichtstrahlen verschiedener Intensität und Brechbarkeit in das Meerwasser einzudringen vermögen und die nahe Beziehung der Lichtabsorption zur verticalen Verbreitung der Meeresvegetation.“ — ASCHERSON „Eine chinesische, aus den Blütenknospen einer Leguminose bestehende Droge, welche neuerdings unter dem Namen Waifa in Deutschland als Hopfensurrogat eingeführt worden ist.“ Ez a régen ösmeretes *Sophora japonica*-tól nyeretik. — BOUCHÉ „Eine eigenthümliche Erscheinung an den reifen Samen der *Lathraea clandestina* L.“ Az egészen érett gyümölcsstokok a legcsekélyebb érintés következtében rögtön felpattannak és a meglehetősen nagy magvakat vehementiával széthányják. — P. MAGNUS „Ueber die weitere Verbreitung der *Puccinia Malvacearum* in Europa während des Jahres 1877.“

Dec. 18. ül. MAGNUS „Eine Alge, die er seit mehreren Jahren auf unsern Warmhauspflanzen beobachtet hat.“ Ez egy új faj *Proto-coccus caldariorum* P. MAGN., mely a RABENHORST féle gyűjteményben (Algen Europas N° 2465) is ki lett adva. — JESSEN „Ein seiner bald erscheinenden Flora von Deutschland zu Grande gelegtes Pflanzensystem, welches auf morphologischen Principien beruht.“ — ASCHERSON kiemeli, hogy az enyhe időjárás, hasonló tünetmennyeket mutatott a növényekre nézve, mint 187^{2/3} telén ezzel kapcsolatban folemlítette MAGNUS, hogy most *Cornus sanguinea* és *Ribes alpinum* a Pfaueninselen Potsdam mellett virágoznak. (SB. n. F.)

Linnean Society London. Dec. 6. ül. THISELTON-DYER több érdekes növényrészt mutat elő: Nan-mu-fát és leveleket. Ez Yunanban az É. sz. 25° és 26° alatt él, a fát a sínai udvar, mint építő anyagot kedveli és a gazdagok koporsóikat ebből készítették. A növényt T. D. az előtte levő anyag után nem tudta determinálni, az valószínűleg egy *Lauracea* és levelei nagyon hasonlítanak a *Phoebe pallidá*ház. — J. BAILEY BALFOUR „Observations on the Genus *Pandanus*, with an enumeration of all species described or named in books, herbaria, and nurserymens catalogues; together with their synonymy and native countries, as far as these have been ascertained.“ A fajok variabilitása, a hímvirágok gyakori hiánya, a levelek csekély jellegei, a száritott gyümölcsök stb. nagy mértékben nehezítik ezen család tanulmányozását. E szerint több felesleges új nem lett felállítva és azért nem is fogadja el a BRONGNIART által leírt újcaledoniákat. A *Pandanusok* el vannak terjedve Kei. Afrika tengerpartjaitól, a Maskarenok, Kei. India, az indiai Archipelagus és Australián át a Sandwich-szigetekig. Centrumok a Maskarenok és a keleti Archipelagusban van. — J. STURTON „Notes on the Rev. Mr. COOMBS paper on the *Lichens* of the Challenger Expedition.“

Dec. 20. ül. Prof. DIRKIE „On the *Algae* found during the Arctic Expedition.“ (EJ.)

Vetenskaps-akademien Stokholm. Dec. 12. ül. V. B. WITTRÖCK „On the formation of spores of the *Mesocarpeae* and especially of the new genus *Gonatonema*.“

HALÁLOZÁSOK.

JOAQUIM CORREA DE MELLO † Campinosb. (Brazília) 1877. dec. 20. A Journ. of the Linnean Soc. füzetében lakhelyére vonatkozó becses növénytani adatokat közölt. (EJ.)

SULPIZ KURZ a növénykert curatora Calcuttában, egy jeles szak tudós, ki a tropusok alatt működött és Kelet India florájára vonatkozó becses dolgozatokat írt, † 1878. jan. 15. Palu Penangb. (a malaccái tengerpart vidékén) egy tüdőbaj következtében 44 éves korában.

REV. ANDREW BLOXAM † 1878. febr. 2. 76 éves korában, Hainborough Magnab. (Warwick). Sokat foglalkozott Anglia florájával, közleményei megjelentek a *Phytologist*, a *Journal of Botany* és más munkákban. Gombagyűjteményét már évek óta vette meg a British Museum. (EJ.)

ELIAS MAGNUS FRIES [*Friesia* DC. *Elaeocarpeae*] a növénytan érdem. tanára Upsalab. * Femsjöb. (Smoland) 1794. aug. 15.

† 1878. febr. 8. Upsaláb. **FRIES** 1814. docens, 1819. adjunctus, 1824. címz. tanár a lundí, 1834. a practica oeconomica r. tanára az upsalai egyetemen volt, 1851. **WAHLENSBERG** halála után a növényteni tanszéket foglalta és 1859. nyugalomba lépett. F. nemcsak Svédország florája körül fáradozott, hanem 1831. megjelent *Lichenologia europaea reformataja*, éveken át. mint fontos alapmunka szerepelt; de különösen mint mycolog és *Hieracium* monograf nagytekintélyű. Hazánk floráját nagyon kedvelte. már 1833-ban kereste fel levélben **HEUFFEL**ünket és vele haláláig szívélyes ösztökölésben volt, mint birtokunkban levő 1857. ápril 20-ról kelt levele bizonyítja. Ujabb időben **KALCHBRENNER**rel levelezett.

LINNAEANA.

LINNÉünnepek még több svéd és nem svéd városban tartottak. — **E. ÅHRLING**nek a svéd király 1000 kront engedélyezett, hogy egy „*Supplementum sive Appendix ad amoenitates academicae CAROLI LINNAEI*“ megjelenhessék. [Első közleményünkben (I. MNL. II. 17. l.) hibásan van január 18., mert **LINNÉ** 1778. január 10. halt meg.]

KITÜNTETÉS.

E. FENZL a növénytan r. ny. tanára a bécsi egyetemen, február 15-én 70 éves lett. F. ő Felsőge érdemeiért ezen napon cs. k. udvari tanácsossá nevezte ki.

HABILITATIO.

DR GEORG WINTER magántanár a zürichi polytechnicumou, magát az ottani tud. egyetemenél is habilitáltatta.

NYILVÁNOS GYŰJTEMÉNYEK.

DR NOTARIS kryptogamherbariumát, az olasz tanügyér a római egyetem növénykertje számára vette meg.

SZERKESZTŐI POSTA.

Debrecenbe. Ez egyszer szolgálhattam a kívánt számmal, de kérem jövőre a még nem érkezett számot legelőbb három hónap alatt reklamálni.